

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 1. De visu & visibili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

non indiget alio suppleto vnione, ad hoc enim vt subiectū forma careat, nō requiritur aliquid, quod suppleat vices formæ, quæ caret. Neque anima rationalis in statu separationis habet modum aliquem suppletē defectū vnionis.

7 Adde magis connaturale esse accidenti, careere illo modo, quàm illum habere in statu separationis, quod sic probatur. Modus ille non est formæ connaturalis, neque necessarius adhuc pro illo statu, vt probatur, ergo si daretur, saltem esset præter illius naturam. Deinde opponeretur cū modo essendi in subiecto, quæ exigit accidentis, ergo esset cōtra illius naturā, sicut est contra naturam aquæ habere calorem oppositum cum frigidityte, quæ exigit, & magis naturale est aquæ, adhuc non frigida careere calore, quàm illū habere.

8 Obiicit. Accidentis separatū est per se, ergo non indiget modo perfectitatis. Resp. accidentis separatū esse per se, nihil aliud esse, quàm existere cum independentia à subiecto, quod habet per creationem, quæ indigere factori in statu separationis; Alio tamen modo distincto egere nego.

9 Obiicit. secundo: Formā substantialis in statu reparationis habet modum perfectitatis, ergo eundem habebit formā accidentalis. Resp. formā substantialem separatā à subiecto, retinere substantentiam partialem, si illam propriam habebat in subiecto distinctā à substantentia materia: si verò substantiebat indiuisibili substantentia totius, in statu separationis, illi tribui modum quandam suppletē substantentiam, quā habebat in toto, non verò modum suppletē vnionem ipsius cum subiecto, neque aliquem distinctum à creatione suppletē dependentiam, quā habebat ab eodem, si materialis erat, & ex ipso educta; accidenti verò nullum modum tribuendum esse distinctum à creatione, quia cū in statu vnionis non haberet substantentiam, non indiget in statu separationis modo suppleto vices substantentia, cuius est incapax.

10 Quinto inquiritur: An in anima vegetatiua distinguatur potentia generatiua, nutritiua, & augmentatiua? Plures de hac re lege opiniones apud Patre Rub. lib. 2. de anima, c. 4. de potentiis animæ vegetatiuæ; q. 2. Affirmo breuiter, Potentiam nutritiuam non esse distinguendam à potentia augmentatiua. Ratio est, quia nutritio, quæ est actus potentia nutritiua, non differt ab actu potentia augmentatiua, qui est acquisitio quantitatis per aliquid intrinsecū sed tantum per connotationem subiecti quantificati, ad quam tantum requiritur quantitas informans subiectum, sed ad hoc vt quantitas informet subiectum, circa quod fit nutritio, & ad hoc vt fit nutritio, non requiritur potentia distincta à nutritiua; ergo nō est superaddenda, quia vbi non est actus distinctio, non debet potentia admitti. Quod si vt viuens fiat maius quantum, vnio quantitatis acquisita cū quātitate præexistente requiritur pro hac vnione, etiam si deus necessario requirit ad quantitatem quomodocūq; acquirendam, nō est multiplicanda noua potētia, quia tota quātitas à materia producit, cui inhaeret, & ita vnio quātitatū producit ab vnione materiæ, ex cuius potētia educitur.

Dico insuper, si nomine potentia generatiuæ intelligatur virtus productiua seminis, hanc non distingui à nutritiua, quia eadem potentia, quæ in materia cum his positionibus oīa producit, neruos in alia, in alia carnem, sanguinē in alia, & in alia lac, poterit & in alia semē elaborare. Saa-deri potest hæc sententia ex alia, quā multi Medici ex principiis anatomicis certam putant, videlicet partes, in quibus semen decoquitur, ali ex ipse semine ex quo infero ad virtutem illā, cui incumbit partes illas nutrire, spectare semen elaborare, vt illud tanquam materiam aptam ad nutritionem illarum partium disponat.

12 Vltimò affirmo, si nomine potentia generatiuæ intelligatur virtus, quæ immediatē foetum attingit, siue in semine residens, siue matri inherens, virtus generatiua à nutritiua distinguitur. Probo hanc conclusionem ex modo longè diuerso, quo effectus harum virtutum produciuntur, & distinctione actuum illorum, ex quibus tota distinctio aliarum potentiarum desumitur. Virtus enim generatiua respicit terminum necessariū transeuntē productum, virtus nutritiua terminum immanentē ab illa necessariū produciendum, quod si aliquas exerceat actiones transeuntes hæc virtus, scilicet dispositionem alimenti, aliāve huiusmodi hæc omnes ordinantur ad præcipuam actionem immanentem, scilicet conuersionem alimenti in substantiam aliti, vel illam consequuntur, productio verò foetus valde à nutritione in modo procedendi à suo principio differt, neque ad nutritionem ordinatur, neque illam consequitur.

Francisc. de Ouidio, Philosoph. Tom. II.

CONTROVERSIA IV.

De Potentiis materialibus tam externis, quàm internis.

DVo sunt potentiarum materialium genera, externarum, & internarum: Potentiæ externæ sunt, quas quinque corporis sensus vulgò appellamus, visus, auditus, olfactus, gustus, & tactus, quæ vt plurimum semper idem animal omnes simul comitantur, in aliquibus tamen non omnes reperiuntur, talpa enim caret visu, aliaque animalia odoratu. De numero potentiarum internarum magna est disputatio, pluresque Philosophorum opiniones, vnum tamen est certum dari sensum communem, & appetitum materialem; an verò plures dentur sensus interni breuiter definiam. Omnia, quæ ad materiam huius sectionis spectant, suspensio brachio attingam, quia plus oblectamenti, quàm vtilitatis asferunt, & præcipue quia vix ratio efficaciter concludens hac in re inuenitur. Adeat Conimbric. Patres, qui plura de his potentiis fasè, eleganter, lepidè, & eruditè pertractata legere velit, qui à 7. cap. libri 2. de Anima agunt de potentiis externis, & quatuor prioribus capitibus libri tertij, de potentiis internis.

PUNCTVM PRIMVM.

De Potentiis externis.

Breuissimè quæ ad has potentias attinent hoc Puncto attingam, quia non alia maiori indigent discussione.

§. I.

De visu, & visibili.

Visus est inter omnes sensus præstansissimus, vt patet ex latitudine sui obiecti, & ex modo illud attingendi, & mira deorganizatione ad suas functiones requisita. Constant oculi septem musculis, quibus mouentur, tunicis quinque, tribus humoribus, neruis duobus. Musculos inuenit natura vt globum faciliè in omnes partes conuertant, quibus vnus sursum, alter deorsum, duo ad sinistram dextramque mouent orbem: duo illum circumferunt, & tadem septimus eum sustentat. E tunicis intima specularis vocatur, quia instar speculi niter: huic proxima reticularis, quia venulis & arteriis intertexta figuram retis exhibet: tertia vana dicitur, quia similis est vix folliculo, pedunculo carenti: quarta cornea, quia cornu in tenuissimas laminas infectum refert: quinta alba à colore nuncupatur, adnata, seu adherescens, quia illius beneficio stat tota oculi fabrica. Ex humoribus intior dicitur crystallinus, medius vitreus, extimus aqueus, quia similitudinem crystalli, vitri fusi, atque recocti, & aquæ referunt. Duo nerui optici, siue visorii à cerebro in oculos mittuntur, in quos spiritus animales trahuntur.

Probant PP. Conimbr. c. 7. visionem fieri in humore crystallino, qui centrum orbis obtinet, quia si in membris optici fieret, cum aliquando nerui valde distent, obiecta duplicia apparerent. Neruos opticos aliquando distare, probant ex Vesalio c. 4. lib. 4. de fabrica corporis humani, dicente se Patavij quendam secuisse, cuius nerui visorii à cerebro ad oculos vique diuisi erant, qui tamen geminata à simplicibus discernebat, neque vnquam illi simplex obiectum duplex apparerent. Huic rationi non acquiesco, quia humor crystallinus oculi dextri distans est ab humore crystallino sinistri, & in vtroque visio, tamen obiectum vtroque oculo visum non apparet duplicatum. Nihilominus assero visionem fieri in hoc humore, quia hæc pars oculi est maximè lucida, & conspicua præcipuum obtinens locum, cui reliquæ partes deferunt, neque fortiozem aliam rationem huius conclusionis reperio, sicut neque opposita magis cogruentem.

E

Obiectum

- 4 Obiectum visus esse colorem & lucem, utrumque formale, quia utrumque per se visionem terminat, suadet experientia; nullum enim aliud obiectum hac potentia sentimus, & hæc illis attingi, ipsi oculi testes sunt. De distinctione coloris à luce disputant Conimbr. c. 7. q. 2. ubi varias opiniones referunt. Esse colorem apparentem, qui à luce non distinguitur, sicut color Iridis, & qui in columbæ collo conspicitur, probatur, quia secundum diuersos aspectus, diuersas apparet, cum sit idem semper, inde illius apparentiæ minimè credendum est; color autem papyri, croci, & atramenti quomodocumque inspicitur, semper album, nigrum, rubrumve videtur. Ex quo inferitur hunc esse verum fixumque colorem, à luce distinctum, & illum tantum apparentem luce identificatum. De natura colorum mediocriter tantum vide Conimbr. ibidem quæst. 4.
- 5 Lumen posse videri sine colore patet in aëre, in quo videtur lux absque colore aliquo: colorem autem non posse sine lumine videri, certum est, cum in obscuro loco nullum colorem cernere possimus. Est dubium an lux requiratur ex parte medijs, vel ex parte obiecti Conimbr. q. 4. art. 2. docet requiri ratione utriusque. Affirmo cum Hurt. disp. 17. sect. 2. Arriag. disp. 5. sect. 3. subf. 2. tantum ex parte obiecti requiri, quod probō. Homo existens in vltima parte specus per medium illius obscurum valde videt obiectum illuminatum existens foris: ergo lumen tantum requiritur ex parte obiecti, non ex parte medijs. Dices, semper medium habere aliquam lucē, quæ sufficit, ut recipiat species obiecti existentis deformis: Contra: ergo si medium habet lucem sufficientem ad recipiendum species obiecti existentis foris, etiam poterit recipere species coloris existentis in medio specus, & videre talem colorem: si enim lumen requireretur tantum ex parte medijs, sicut obiectum illuminatum existens extra specum per medium specum obscurum valde videtur, sic videri posset existens intra eundem specum, quod non contingere suadet experientia.
- 6 Deinde si aër inclusus intra specum habet sufficientem lucem ut recipiat species corporis existentis extra specum, lux existens in specu videri posset, hanc tamen non videri nisi valde propinquam certum est, quia si in medio specus ponatur corpus opacum, nullum impedit visionem, nisi forsitan corporis extra specum existentis: ergo non videbatur lux aëris existentis post corpus opacum.
- 7 Quomodo lux colorem inuenit ad producendam sui speciem, ex nullo capite potest à priori, neque à posteriori probari. Aliqui affirmant esse conditionem requisitam, ut color illam producat, ego non inuenio quod genus sit hoc conditionis, quapropter assero in re dubia efficienter lumē cum colore concurrere ad productionem speciei coloris.

§. II.

De Auditui, & audibili.

- 8 Auditui obiectum tantum est sonus, qui rectè definitur: *Qualitas producta per verberationem aëris duobus corporibus se inuicem trudentibus.* Corpora dura aptissima sunt ad sonum efficiendum, ideo metalla magis sonant quam alia corpora mollia. Benè tamen notantur Conimbricenses c. 8. quæst. 1. non esse necessaria duo corpora dura ad efficiendum sonum, quia aqua fluente, & aquis inuadentibus alijs, ex huiusmodi corporibus fit sonus. Nullum aliud obiectum auditui percipi posse constat experientia.
- 9 Subiectum soni est corpus interceptum corporibus se inuicem trudentibus, sicut ex illius fractione, seu compressione fit sonus, sic in illo recipi potest. Deinde, quia immota campana, quæ sonum producit, constat moueri subiectum soni, cum in hoc medio audiatur, in quo antea percipi non valebat, quod aliter contingere non potest, nisi per nouam approximationem localem, quia virtus producendi species in sono est eadem, & hæc in instanti producuntur, cum careant contrario.
- 10 Non tantum aër, sed etiam aqua est subiectum aptum ad recipiendum sonum, & ad species soni sustentandas. Ita contra Hurtad. docet Arriaga suprà subf. 3. & Conimbr. c. 8. q. 2. art. 1. quod probatur, quia auditur aquarum murmur defluentium per profundas fluminis partes, etiam si extimæ, quia congelatæ, vel alià de causâ detineantur, quod probat aquam sonum edere, & illius species recipere; & hanc secundam partem confirmat fuga piscium audientium voces, vel alium corporum strepitum. Neque rationem alicuius momenti pro sua sententia adducit

Hurtad. tantum ex illo contra nostram sententiam obici potest, hominem existentē intra aquam nihil audire, quod non omnino verum est, difficile enim credo hominem palmo aquæ obiectum ingentem bombardæ sonitum penitus non auditurum, & adhuc hoc admisso, Resp. hoc prouenire ex distemperie, quam nimia frigiditas, & humiditas aquæ causat in organo auditus.

Inter sonos vox est omniū præcipuus, definitur ab Arist. *Itius aëris respiratione attracti, qui ab anima in pulmone trahitur cum quadam imaginatione efficitur.* Itius nomine, sonum solum productum intellige, qui genus est in hac definitione, reliqua verò locum differentię obtinent. Vox tantum conuenit animantibus, non tamen omnibus, pisces enim voces non efformant, neque mulcæ, licet enim murmur exciunt cum volatu attollunt, hoc non fit organis requisitis ad vocem, neque cum imaginatione, sed tantum eodem modo, quo fieret alio emortuo corpore moto.

Auditus valde necessarius est ad disciplinas acquirendas, vitamque politicam degendam: est enim minus fit nobilis visu, certè valde necessarius, miserrimè enim vitam degunt omnino surdi. Aures aptissime sunt ad huius potentiæ vsum, emittunt enim species collectas, & ita illis videntur, ut eam occludat alijs corporibus potentiæ noxijs. Intra formam auris membrana quædam continetur, quæ tympanum vocatur cavitatem orbicularē trahens, quam tria officula stabilunt, quorum primum incales pedunculis innitens duobus, secundum malleoli, & tertium stapedæ figuram retinent: intra membranam cōtinetur quidam veluti in natus aër, ita tectus, ne effugiat, vel distemperiem pariat. Tympanum affixum est cuidā nervo, per quem spiritus animales trahuntur ad suas per ficēdas operationes. Sensatio auditus fit in parte intra tympanum cōtenta, quæ aptissima est ad hanc sensationem, sicut aër ad species illi deferuientes recipiendas, lege Conimbr. suprà.

§. III.

De Olfactu & Odore.

Olfactus, sensus est odoris tantum perceptiuus refertus sub naribus: natus præter pulchritudinem, quam faciei affert, & utilitatem capiti ad excrementa expellenda, aptissimus est ad sensationem olfactus, deferunt enim aërem attrahens, quæ attractione panduntur duæ portule immediate organo olfactus, per quas odor ingreditur, & hæc est causa, propter quam respiratione non officiamus, secus aspiratione, quæ aër attrahitur. Hæ portule sunt in parte inferioris cavitatis existentis intra oculos, & nares, quam habitant caruncule mamillares ita dictæ 3. mamillæ figura. His carunculis subiicitur os quoddam tripartitum multis foraminibus instar cribri patens, habet tamen duo insignia, alijs duobus foraminibus nasi correspondentia, hoc os cribrum, & spongiosum dici solet. Oloratus reidet in carunculis mamillaribus, quæ additiore locomotione, ad quas reliquæ partes organicæ ad hunc sensum pertinentes ordinantur, lege Conimbr. c. 4. quæst. 4. art. 2.

Affirmant aliqui odorem esse substantiam quandam per medium diffusam, quæ ad olfactum peruenit, & sensationem efficit. Dicendum tamen est esse qualitatem, quia substantia nullo sensu percipi valet, hanc sæpè per mediū diffundi simul cum aliquibus partibus substantiæ, cui inhaeret, negari nequit; videmus enim plures substantias odoriferas in partes fumosas exhalari. Dici etiam posset non esse necessarium, hanc qualitatem ita diffundi ut sensu percipiatur, sed posse medijs speciebus sentiri, ut patet in electro, & in alijs substantiis odoriferis, quæ latissima spacia, pluraque successeuū odore replent, & diu durant: quid verius, dicendum ubi de speciebus huius potentiæ.

Qualitas odorifera definitur potest: *Qualitas orta ex temperamento primarum qualitatum siccitate, & calore alijs qualitatibus dominante.* Substantiæ enim odoriferæ, quod magis calefiunt, manibique trahuntur, maiorem odorem emittunt, & in hyeme, in qua humiditas cum frigiditate viget, minus percipiuntur vina, aliæque substantiæ odoriferæ quàm verno tempore.

Probos odor salutaris, sapidique cibi signum est: foetor verò nociui, atque corrupti, & ideo ut plurimum odore examinamus cibos insumēdos, quapropter aptissime nares sunt supra os appositæ, veluti custodes, & examinatrices ciborum, ut salubribus oris ingressum permittant, & nocuos abigi moneant.

§. IV.